

A propòsit del mot «igual»

Carles Riera

El mot *igual* pot actuar com a nom substantiu (per exemple, *igual* = 'signe gràfic que indica igualtat [=]'), com a adjectiu (p.e., *la teva corbata és igual que la meva* 'la teva corbata no difereix gens de la meva') i com a adverbi (*tots caminen igual* 'tots caminen de la mateixa manera')¹. En aquest article ens referirem a algunes construccions amb el mot *igual*, començant amb una precisió de tipus semàntic amb *igual* fent d'adjectiu, i continuant amb altres construccions a propòsit d'aquest mot.

IGUAL FENT D'ADJECTIU

Quan el mot *igual* té valor d'adjectiu pot tenir més d'un significat, però aquí ens interessin aquests dos (cf. DIEC, s.v. *igual*):

- 1) Que no difereix gens d'un altre, d'una altra cosa. Exemples: *Té un piano igual que el meu. Dues quantitats iguals a una tercera són iguals entre elles*².
- 2) Que és llis, uniforme, no divers en les seves parts. *Un terreny, una superfície, igual, que no té alts i baixos. Una planura sempre igual.*

Notem que, en el primer significat, *igual* té un valor comparatiu, mentre que en el segon, no. Doncs bé, quan l'adjectiu *igual* correspon al segon significat pot anar acompanyat de l'adverbi *molt*, mentre que quan correspon al primer significat no admet tal adverbi,

cas en què la solució és una altra (com veurem detalladament).

Vegem primer uns exemples del conjunt *molt igual* (i un de *tan igual*) correctes, en què *igual* significa 'llis, uniforme, no divers':

«**pla**: 1. adj. **igual** Un terreny *molt igual*, que no té alts ni baixos» (Diccionari de sinònims Franquesa, s.v. *pla*).

«**uniforme igual**. Una superfície *molt igual*» (Diccionari de sinònims Franquesa, s.v. *uniforme*).

És una ciutat molt grisa i **molt igual**, però hi ha alguns edificis singulars molt bonics. Notem que aquí *molt igual* vol dir uniforme.

«**llis -a** Que té una superfície *tan igual* que el tacte no hi percep la menor aspresa. Té la pell llisa» (DIEC2, s.v. *llis -a*).

Vegem ara exemples del conjunt *molt igual* que no són correctes, ja que l'adjectiu *igual* vol dir 'que no difereix gens d'un altre', o sigui que es tracta d'un adjectiu que no admet gradació³. El cas d'error més freqüent és quan tenim la construcció **ser-li igual una cosa a algú** 'ser-li indiferent' (o construccions semblants), en què no podem fer precedir l'adjectiu *igual* de l'adverbi *molt*, sinó que ha d'anar sol, o bé precedit de l'adverbi *ben*, o convé una solució diferent. (Notem que *molt* té un valor quantitatiu, mentre que *ben* té un valor més aviat qualitatiu.) Vegem-ho.

1 El Diccionari descriptiu de la llengua catalana (= DDLC) informa d'un ús del mot *igual* com a conjunció, ús dialectal i restringit a un sol autor: «. 1. [V₁ C Vsubj₂] Acompanyat d'imperfet de subjuntiu, introdueix una situació imaginària amb la qual es compara la situació real expressada per l'oració principal. *I cadascú amb son espasa, ras-ras, igual dallessin una vora de canyes, fan saltar un cap de rei.* [Pons (1956): N, p. 32]i. 2. [V₁ C N₂] Com **1a**. *I ta memòria igual ciri encès resplendia [...].* [Pons (1921): P, p. 174]i», s.v. *igual, conj.*

2 La GIEC explica que amb «l'adjectiu *igual*, la coda es pot construir amb la conjunció *que* (*La teva corbata és igual que la meva*) o amb la preposició *a* (*La teva corbata és igual a la meva*). Amb l'adverbi *igual*, en canvi, es construeix amb la conjunció *que* (*La filla parla igual que la mare*) o bé [...] amb el relatiu *com* (*Jo sabia qui era ell, igual com ell sabia qui era jo*)» (§ 28.6.2b). Amb tot, a nosaltres ens sona més bé *La teva corbata és igual que la meva* (amb la conjunció *que*), si bé l'exemple amb *a*, o sigui *La teva corbata és igual a la meva*, és de Fabra (DGLC, s.v. *igual*) i és recollit en el DIEC (s.v. *igual*). El significat més habitual de *igual a* és 'equivalent a'; p.e., *Unitat de freqüència del sistema internacional, igual a 1 cicle per segon* (DIEC, s.v. *herz*), *Dues quantitats iguals a una tercera són iguals entre elles* (DGLC, s.v. *igual*). La GIEC, com acabem de veure, considera que el *com* de *Jo sabia qui era ell, igual com ell sabia qui era jo* és un relatiu (adverbi relatiu?); sembla més fàcil i més exacte dir que *igual com* és una locució conjuntiva modal o una locució conjuntiva comparativa d'igualtat.

3 Cf. Josep Ruaix, «Impropietats lèxiques», apartat 1, dins *Observacions crítiques i pràctiques del català d'avui* / 2, p. 122.

M'és molt igual que hi vagis com que no hi vagis → *M'és igual que hi vagis com que no hi vagis*. O bé: *M'és ben igual que hi vagis com que no hi vagis*. (Cf. anglès: *I don't care if/whether ...*)

I segurament t'és molt igual el que pensin els companys de feina o la família → *I segurament t'és igual el que pensin els companys de feina o la família*. O bé: *I segurament t'és ben igual el que pensin els companys de feina o la família*. (Cf. anglès: *You don't care what other people say*.)

Al club li és molt igual qui mani, mentre sigui previsible i jurídicament segur → *Al club li és igual qui mani, mentre sigui previsible i jurídicament segur*. O bé: *Al club li és molt igual qui mani ...* O bé: *Al club tant se val qui mani ...*(Cf. anglès: *To the club members it doesn't at all matter who rules ...*)

Encara no sabem si portem nen o nena, i la veritat és que ens és molt igual → *Encara no sabem si portem nen o nena, i la veritat és que ens és igual*. O bé: ... *i la veritat és que ens és ben igual*.

A mi el futbol m'és molt igual → *A mi el futbol tant se me'n dona*. O bé: *A mi el futbol no em fa ni fred ni calor*.

I m'és molt igual qui té la culpa → *I tant m'és qui té la culpa*. (Cf. anglès: *I couldn't care less whose fault it was*.)

A vostè li és molt igual això del protocol → *A vostè això del protocol no li importa gens*.

A tu tot t'és molt igual → *A tu tant te fa tot*.(Cf. anglès: *Nothing matters to you at all*.)

Hi ha gent a qui és molt igual fer mal al sentiment de les persones → *Hi ha gent a qui no importa gens fer mal al sentiment de les persones*.

Notem, com ja hem vist en els exemples, que l'adverbi *ben* pot anar col·locat davant l'adjectiu *igual*. Exemples:

«Que és el mateix, que conserva les mateixes característiques, el mateix aspecte, el mateix valor, etc. *Encara és ben igual que aleshores*» (*Gran diccionari de la llengua catalana*, s.v. *igual*).

«*chaloir* verb impersonal antigament importar. • **peu me** (ou **m'en**) **chaut** no em preocupa gaire (o m'és **ben igual**, o tant me fa)» (Carles CASTELLANOS – Rafael CASTELLANOS, *Diccionari francès-català*, s.v. *chaloir*).

«**moquer je m'en moque** se me'n fum (o se me'n fot **pop**, o m'és [**ben**] **igual**, o no m'importa gens)» (*Diccionari francès-català*, s.v. *moquer*).

I tampoc no hi pot haver identitat completa ni en les diverses obres d'un mateix autor: no serà ben igual en Mar i cel que en Terra baixa, ni ben bé la mateixa en obres de Pous i Pagès com L'endemà de bodes que en La papallona (Joan Coromines, «Sobre l'elocució catalana en el teatre i en la recitació», 1971)⁴.

Ara bé, a més d'exemples amb la construcció *ésser-li igual una cosa a algú* 'ésser-li indiferent', en tenim recollits d'altres sense aquesta construcció però igualment incorrectes. Vegem-los:

La velocitat de sedimentació és molt igual entre totes les espècies estudiades → *La velocitat de sedimentació és molt semblant entre totes les espècies estudiades*.

També vull dir que la nostra història és molt igual a la de moltes altres famílies → *També vull dir que la nostra història és igual* (o és **molt semblant**) *a la de moltes altres famílies*.

En estudiar el tracte òptic dels macroquiròpters, s'ha vist que el tenen molt igual al dels primats i molt diferent al dels microquiròpters, que el tenen sensiblement igual a la resta dels mamífers («Els quiròpters: rats-penats», dins *Història natural dels Països Catalans*) → *En estudiar el tracte òptic dels macroquiròpters, s'ha vist que el tenen molt semblant al dels primats ...*

El parlar de Barcelona, Girona i Tarragona és molt igual → *El parlar de Barcelona, Girona i Tarragona és molt semblant*. (Cf. anglès: *The ideolects of Barcelona, Girona and Tarragona are quite similar*.)

Dos nois molt iguals → *Dos nois iguals* (o **molt semblants**).

4 Cf. Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (s.v. *igual*).

LA CONSTRUCCIÓ «IGUAL... QUE»

Hi ha les construccions anomenades pseudo-comparatives⁵, que en castellà poden formar-se amb l'adverbi *igual* seguit d'una forma verbal i de la conjunció *que*. En català, però, no admeten tal adverbi:

Igual canta que balla → **Tant canta com balla**

Jo igual menjo carn que peix → **Jo tant menjo carn com peix.** (Cf. anglès: *I don't care whether I eat meat or fish.*)

Igual vaig al cine que a futbol → **Tant vaig al cine com a futbol.**

Igual fas premsa que ràdio o televisió, igual escrius que fas fotografia o enregistres imatges en vídeo... el periodista modern ha d'estar preparat per a tot → **Tant fas premsa com ràdio o televisió, tant escrius (o tan aviat escrius) com fas fotografia o enregistres imatges en vídeo...**

Notem també la construcció «igual... com»:

Igual el respectem com l'admirem → **Tant el respectem com l'admirem.** (Cf. anglès: *We both respect and admire him.*)

EI CONJUNT «PER IGUAL»

Es discuteix si el conjunt *per igual* (procedent del castellà «por igual»), que expressa una relació d'igualtat o equivalència i que no figura en el DIEC ni en el GDLC, ha de ser admès o no.

El *Diccionari castellà-català* (DCC), s.v. *igual*, fa correspondre *por igual* a *igual, de la mateixa manera*:

cast. «Os quiero por igual» → cat. *Us estimo igual.*

En podem prescindir, ja que tenim altres maneres d'expressar el mateix⁶:

La nova llei afecta per igual tots els comerciants de la ciutat → **La nova llei afecta de la mateixa manera tots els comerciants de la ciutat.**

Bonvehí i Sànchez van acordar el març que PDeCAT i JxCat es repartirien per igual els dirigents de la nova direcció → **Bonvehí i Sànchez van acordar el març que PDeCAT i JxCat es repartirien de manera equitativa (o de manera proporcional) els dirigents de la nova direcció.**

En el cercador d'enciclopèdia.cat trobem nombrosos exemples en què s'usa *per igual*:

A la tardor [el falcó cama-roig] és esporàdic, i es coneixen solament 10 observacions, repartides per igual entre els diferents mesos (Història natural dels Països Catalans, s.v. falcó cama-roig) → ... i es coneixen solament 10 observacions, repartides uniformement entre els diferents mesos.

... un dels films britànics amb més presència a les cartelles d'arreu en els darrers temps, però res equiparable al fenomen de Harry Potter, les adaptacions de les novel·les de J.K. Rowling —un total de cinc fins ara—, que han reeixit gairebé per igual (Gran enciclopèdia catalana, s.v. cinema britànic) → ... les adaptacions de les novel·les de J.K. Rowling —un total de cinc fins ara—, que han reeixit gairebé de la mateixa manera.

L'arbre de sortida de la caixa de canvis acciona el diferencial, que reparteix per igual el moviment a les rodes motrius del vehicle en una trajectòria recta ... (Gran enciclopèdia catalana, s.v. automòbil) → L'arbre de sortida de la caixa de canvis acciona el diferencial, que reparteix de manera uniforme el moviment a les rodes motrius del vehicle en una trajectòria recta ...⁷.

Vegem aquest exemple en anglès:

The Police enforce all laws equally = *La policia fa complir igual (o de la mateixa manera) totes les lleis.*

LA CONSTRUCCIÓ «IGUAL + VERB» AMB VALOR CONDICIONAL, POTENCIAL

Anotem de passada la construcció «*igual* + verb» amb valor condicional, la qual és, en català, un calc servil del castellà i ja ha estat denunciat degudament⁸.

5 Cf. *Gramàtica descriptiva de la llengua espanyola*, § 17.2.4.

6 Ni que el DCVB citi un exemple de l'*Spill* de Jaume Roig en què apareix («Pobres e rics / han per egual / tots semblant mal», s.v. *igual*), ni que hagi estat usat per Coromines (una sola vegada?): «Però enlloc tant com a la zona pirinenca i pre-pirinenca; i allí, per igual en tota l'amplada, des de Benasc fins al límit basc i de la ratlla de França fins bastant al sud d'Osca...» (DECat, II, 31b23; cf. Xavier Pàmies, <http://questionspuntualsdellengua.blogspot.com/2016/09/per-igual.html>), ni que el portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals «ésAdir» l'admeti.

7 Molts més exemples en el cercador.

8 Cf. A. JANÉ, «No ben bé igual», dins la secció «El llenguatge», *Avui*, 15-IX-1976; J. RUAIX, *Nou diccionari auxiliar*, s.v. *igual*; Marta MAS – Albert VILAGRASA, *Gramàtica catalana de la A a la Z*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona 2012, p. 206.

Si em denúncies, igual vaig a la presó, però després ja en parlarem → Si em denúncies, **potser aniré a la presó**, però després ja en parlarem.

Encara no n'estic segur: igual aniré a la piscina en comptes d'anar a la platja → Encara no n'estic segur: **potser aniré a la piscina en comptes d'anar a la platja**.

Vacances? Igual em quedaré a Manresa → Vacances? **Si molt convé em quedaré a Manresa**. (Cf. anglès: *Maybe/Perhaps I'll stay in Manresa*.)

Notem també «a l'igual que» amb valor comparatiu (= *igual que*), que així mateix és un calc del castellà, semblantment denunciat⁹:

L'home, a l'igual que els altres animals, està immers en un cicle de vida → L'home, **igual que** els altres animals, està immers en un cicle de vida.

tribromosalol: Salicilat de tribromofenil que, a l'igual que la substància base, és emprat com a antisèptic intestinal → tribromosalol: **Salicilat de tribromofenil que, igual que** la substància base, és emprat com a antisèptic intestinal.

En Robert, a l'igual que els seus pares, fuma marihuana → En Robert, **igual que** els seus pares, fuma marihuana. (Cf. anglès: *Robert, along with his parents, smokes marihuana*.)

LA CONSTRUCCIÓ «DONAR IGUAL»

En castellà existeix la construcció «dar igual» (o «dar lo mismo») corresponent a les nostres *ser* (o ésser) *igual*, *tant donar-se*, *no venir d'aquí*, *no importar*¹⁰. Així, «*me da igual*» és *m'és igual* (o *tant m'és*, o *tant se me'n dóna*, o *no em ve d'aquí*, o *no m'importa*).

La forma catalanitzada «em dóna igual» és considerada una de les faltes més freqüents en el parlar de la gent jove.

ANNEX: TANT LI FA, NO LI IMPORTA

La construcció **ser-li igual una cosa a algú**, que hem comentat més amunt, en té dues de quasi-sinònimes, que són **tant li fa (una cosa a algú)** i **no li importa (una cosa a algú)**, amb les variants pronominals corresponents (*tant em fa*, *tant et fa*, etc.; *no m'importa*, *no t'importa*, etc.).

Pròpiament, *tant me fa* equival a 'm'és indiferent' o 'm'és igual', mentre que *no m'importa* (idèntica a la castellana *no me importa*) equival a 'no em fa res' o 'no em molesta'. Solament en determinats contextos *tant me fa* i *no m'importa* poden ser construccions equivalents. Per exemple:

—*El Madrid ha guanyat la lliga*.

—*Tant me fa / no m'importa, el bàsquet no m'interessa*.

Ara bé, aquestes construccions no són pas equivalents en determinats contextos com els següents:

(Noi) —*Et fa res si m'assec aquí?* (Cf. anglès: *Do you mind if I sit here?*)

(Noia) —*No m'importa* (= 'No em fa res'. Però no: 'Tant me fa'). (Cf. angl. *No, I don't mind* o simplement, *Not at all*.)

I també:

—*Què vols per sopar, carn o peix?*

—*Tant me fa* (= 'M'és igual'. Però no: 'No m'importa', 'No em fa res').

Notem que una construcció com *no li importa* pot voler dir 'no el molesta' o bé 'li és indiferent':

No li importa el que fa la seva dona: a) 'no el molesta' (cf. angl. *He doesn't mind what his wife does*); b) 'li és indiferent' (angl. *He doesn't care what his wife does*)¹¹. ■

9 Cf. Ruaix, *ibídem*; A. Pla Nualart, «'Igual', 'a l'igual que' i 'a l'igual!'», en la secció «Un tast de català», *Ara.cat*, 17-VIII-2012; ésAdir (portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals); *diccionaris.cat*.

10 Cf. *Diccionari castellà-català*, d'Enciclopèdia Catalana, s.v. dar.

11 Cf. Lou Hevly, <https://visca.com/apac/ad/56.html>.